

توجه به نقش

در محیط خانه، پسرها بیشتر رفتار پدر را برادر را مورد تقلید قرار می دهند و دخترها بیشتر رفتار مادر را با خواهر را و در بیرون از منزل کودکان معمولاً همبازی های خود را از گروه همجنس انتخاب می نمایند و همسالان خود را الگوی خویش می سازند و بر این مسئله اصرار می ورزند که پسر یا دختر هستند و حتی اگر گاه به صورت شوخی به آنها گفته شود که از جنس مخالف هستند برافروخته می شوند و ناراحتی خود را از این جهت ابراز می دارند.

مسلماناً در رابطه با قبول نقش جنسی از طرف کودک، والدین در درجه اول اهمیت قرار دارند چرا که به یک دختر و پسر باید یاد داده شود که چگونه یک دختر یا یک پسر باشند و چه خصوصیتی را باید به عنوان دختر یا پسر بودن داشته باشند.

پدر باید به این مهم توجه داشته باشد که در تربیت پسر نقش فعالی داشته باشد تا کودک علیرغم ارتباط بسیار زیادی که با مادر از زمان تولد داشته است، از پدر که نقش الگویی یادگیری را دارد، کمال استفاده را بنماید.

پسران به طور کلی باید خصوصیات مردانگی از جمله جدیت، احساس مسئولیت، شجاعت و... را یاد بگیرند. در مورد دختران مسئله قابل اهمیت این است که آنها باید نقش دخترانه و نقش زنانگی را خیلی زودتر از پسران یاد بگیرند چرا که بلوغ آنها چند سال زودتر از پسران رخ می نماید و مسلماً این مسئله بیش از همه به عهده مادر است که دختر خود را از کودکی با آداب صحیح زندگی آشنا سازد تا وقتی که به سن بلوغ می رسد به راحتی مسئولیتهای محوله را بپذیرد و به نقش جنسی خود کاملاً واقف باشد و وظایف محوله را بخوبی انجام دهد.

* مسلماً در رابطه با قبول نقش جنسی از طرف کودک، والدین در درجه اول اهمیت قرار دارند چرا که به یک دختر و پسر باید یاد داده شود که چگونه یک دختر یا یک پسر باشند و چه خصوصیتی را باید به عنوان دختر یا پسر بودن داشته باشند.

* فرزند دختر در خانواده ای که آرزوی داشتن پسر را داشته اند نقش جنسی خود را به سختی می پذیرد و گاه حتی سعی می کند که در نقش پسر ظاهر شود. همچنین پسری که در خانه نسبت به خواهرش بیشتر تنبیه می شود و یا مورد بی توجهی قرار می گیرد بیشتر دوست دارد در نقش دختر ظاهر گردد و به طور کلی نقش اصلی خود را طرد می کند.

جنسی کودک

دختر یا بدزیا و خوش اندام یا پسر یا بد بلند قامت باشد و بززند. فرضاً پسری که از پوشیدن لباس دخترانه بیشتر گاه لازم می آید که به غیر از تجربه های شخصی در مواردی که از کتب و نشریاتی که مسایل لازم را به طور واضح توضیح داده اند استفاده شود. این مسئله تجربیات و آگاهیهای فرد را گسترش می دهد و به تواناییهای او می افزاید و او را برای ایفای نقش مهمش بیشتر باری می دهد و آماده می سازد.

باید دختران را طوری پرورش دهیم که به دختر بودن خود مباحثات کنند و از لحاظ عاطفی از این مسئله رضایت کامل داشته باشند، و این دست نمی دهد مگر اینکه خود ما نیز در عمل از داشتن فرزند دختر ابراز رضایت و خرسندی نماییم و به گفته امام صادق (ع) توجه کنیم که می فرمایند:

«البنون نعيم والبنات حسنات یسئل الله عن النعم و یتیب علی الحسنات»؛ پسران نعمت و دختران حسنات هستند، خدا از نعمت سؤال می کند و به حسنات پاداش می دهد.

سخن دیگر از پیامبر اکرم (ص) نقل شده است که می فرمایند: «من کان له ابنة، فادبها واحسن ادبها، و غذاها و احسن غذاها، واسع من النعم التي اسع الله علیه، کانت له میمنة و میسرة من النار الى الجنة»؛ کسی که دارای دختر است، اگر او را تربیت نماید و در

تربیت او نیکو عمل کند و او را غذا دهد و غذایش را نیکو گرداند و او را از نعمتهایی که خداوند به او داده برخوردار گرداند، برای او میمنه و میسرهای (حمایت کننده ای از چپ و راست) از آتش به سوی بهشت هست.

تفاوتهایی که خالق هستی برای دختر و پسر قایل شده است

همچنین در دختران باید لطائف و عواطف زنانگی را رشد داد و به گونه ای با آنها برخورد نمود تا از حالت های پر خاشگروانه و سلطه جویانه به دور بمانند. اگر یک دختر رفتارهای زنانگی را رعایت ننماید و به صفات مردانه عادت کند در زندگی مشترکی که بعدها با یک مرد خواهد داشت موفقیت لازم را در اجرای نقش پر عاطفه و لطیف و ظریف خود نخواهد داشت و در همین رابطه برای مادر بودن خصوصیات لازم را کسب نخواهد کرد.

وقتی برای بسیاری از دختران، حتی در سنین پایین، نقش مادر بودن که اختصاص به جنس مؤنث دارد بهترین نقش زن است و انتظار داشتن فرزند و قرار گرفتن در کانون علائق به صورت عامل تقویت کننده ای است که جنس مؤنث برای خود می پذیرد، پس باید که از این جنبه مثبت استفاده لازم را بنماییم و در تربیت دختران از اوان کودکی به این نکته توجه کنیم و این روحیه را در آنها تقویت نماییم.

به طور کلی چون دختر امروزه همسر آینده است و در زندگی مشترک وظیفه سنگین تربیت نسل آینده را به عهده دارد لذا باید که معنی زندگی واقعی را بداند. به مسئولیت سنگین خود واقف باشد، توانایی انجام وظایف مادری و همچنین شوهرداری را در خود ایجاد نماید.

مسئلاً هر دختری از مشاهدات و تجربیات شخصی خود که در طول زندگی کسب کرده است، می کوشد تا در جای مناسب بهره گیری و استفاده نماید. این وظیفه والدین است که کودکان را برای چنین روزهایی آماده سازند تا وقتی که وارد مسایل زندگی می شوند به راحتی بتوانند از یافته های خود استفاده کنند.

باید که رهنمودی برای رفتارها باشد و باز در آیات و روایات توصیه‌هایی در مورد شیوه‌های برخورد با پسر و دختر وجود دارد که باید مورد توجه والدین قرار گیرد.

پیامبر(ص) فرمودند: «کسی که بازار رود و تحفه‌ای خریده برای اهل و عیالش ببرد همانند کسی است که صدقه‌ای برای نیازمندان می‌برد، و باید دختران را بر پسران مقدم دارد، چه هر کس دختری را خشنود کند گویا غلامی از نسل اسماعیل را آزاد کرده است»^۳.

پس به طور کلی باید که هر کودک نقشه‌ای را که اجتماع برای جنس او مقبول می‌داند اتخاذ کند، و نباید که از این هنجار انحراف حاصل گردد. در فرهنگ‌های مختلف نقش دو جنس کاملاً از یکدیگر متمایز است. کودک باید رفتارهای مناسب جنس خود را یاد بگیرد و بداند که جامعه از جنس او و جنس مخالف چه انتظاری دارد.

کودک باید این توانایی را بدست آورد و تشخیص دهد که در چشم دیگران چگونه باید باشد. برای ایجاد این توان در کودک باید کوشش کرد. نقش والدین از همه افراد در این زمینه مهمتر است، پس از آنها معلمین و مربیان دیگر کودک باید او را به این امر واقف سازند. وقتی کودک موفق شود که این توانایی را در خود بوجود آورد آنگاه اگر در ایفای نقش خود انحرافی ببیند که با هنجارهای اجتماعی مطابقت ندارد، در پی تغییر آن بر می‌آید و خود را اصلاح می‌کند.

مقبولیت نقش جنسی از طرف کودک، کاملاً با رفتار والدین نسبت به فرزندان ارتباط دارد اگر والدین بین دختر و پسر خود تبعیض قائل شوند مسلماً احساسات کودک جریحه‌دار خواهد شد فرزند دختر در خانواده‌ای که آرزوی داشتن پسر را داشته‌اند نقش جنسی خود را به سختی می‌پذیرد و گاه حتی سعی می‌کند که در نقش پسر ظاهر شود. همچنین پسری که در خانه نسبت به خواهرش بیشتر تنبیه می‌شود و یا مورد بی‌توجهی قرار می‌گیرد بیشتر دوست دارد در نقش دختر ظاهر گردد و به طور کلی نقش اصلی خود را طرد می‌کند. به علاوه تأثیر برادران و خواهران را نیز نباید از نظر دور داشت. دختری که برادر بزرگتر از خود دارد گاه نقش جنسی او را از نقش جنسی خود مطلوبتر می‌داند (سوتون - اسمیت و همکاران ۱۹۶۳ به نقل از دروتی راجرز ۱۳۵۷).

گاه نگرش‌های منفی نسبت به نقش جنسی، از خواسته‌های اجتماعی ایجاد می‌شود. وقتی در جامعه گفته می‌شود که مثلاً دختر باید زیبا باشد و خوش اندام یا پسر باید بلند قامت باشد و

* مقبولیت نقش جنسی از طرف کودک، کاملاً با رفتار والدین نسبت به فرزندان ارتباط دارد. اگر والدین بین دختر و پسر خود تبعیض قائل شوند مسلماً احساسات کودک جریحه‌دار خواهد شد.

* گاه دختران در سنین پایین گرایش به سمت پسر بودن دارند و در پوشیدن لباس پسرانه اصرار می‌ورزند، ظهور این رفتار عمدتاً ناشی از داشتن برادر، عدم توجه به رفتار و شخصیت دختر در خانواده و بیشتر آرزوی حس حسادت و رقابت انجام می‌پذیرد.

قوی بنیه، باعث می شود تا دختری که ظاهری نازیبا دارد و یا پسری که قدی کوتاه دارد در مقایسه با همسالان دچار نگرانی احساس حقارت، ضعف نفس، گوشه گیر و غیره گردد.

دستورات اسلام در این باب را باید از کودکی برای فرزندانمان مطرح سازیم که فرق در خصوصیات ظاهری افراد مایه منزلت و برتری آنها نخواهد بود. «یا ایها الناس انا خلقناکم من ذکر و انثی و جعلناکم شعوباً و قبائل لتعارفوا ان اکر مکرکم عندالله اتقیکم.» (حجرت آیه ۱۳)

ای مردم همانا ما از نر و ماده ای شما را آفریدیم و شما را به شاخه ها و تیره هایی تقسیم کردیم تا همدیگر را بشناسید همانا گرامی ترین شما نزد خدا پرهیزکارترین شما است.

در عمل هم کودک باید این اطمینان خاطر برایش حاصل گردد که در خانواده، در مدرسه و در اجتماع بر اساس اخلاق و رفتار و خصوصیات دیگر شخصیتی ارزش گذاری صورت می گیرد نه بر اساس شکل ظاهری، صورت و هیكل و با پوشش و وضعیت شغلی و غیره. که البته در عمل نیز باید همین برخورد و تلقی را نشان دهیم.

گاه دگرگونی خود فرد با تغییر در رفتار او یا دیگران و کنش مربوط به نقش جنسی را تغییر می دهد، و این نکته ای اساسی است که باید والدین و مربیان بدان توجه خاصی مبذول دارند.

دختری که در خانه نسبت به برادرانش کمتر مورد توجه قرار می گیرد آرزوی پسر بودن را دارد، پدر و مادر آگاه نباید که بدین مسئله دامن بزنند بلکه باید در رفع این مسئله بکوشند و راه این کار هم آسان است. آنها باید با رفتار و گفتار محبت آمیز و نیز رعایت عدالت در تأمین خواسته های پسر و دختر این نکته را به او بفهمانند که با برادرش فرقی ندارد و هر دو برای آنان ارزشمند هستند.

در پسرها هم گاه این مسایل بروز می کند، مثلاً پسری که در بازی های مختلف توانایی کودکان همسن خود را ندارد و یا از لحاظ حثه کوچک و ریزاندام است و یا از مسایل دیگر ناراحت است آرزو دارد که دختر باشد.

علاج این مسایل بیشتر به عهده پدر و مادر است که برنامه هایی را تدارک ببینند تا پسر یا دختر در آن نقشی فعال داشته باشند. از جمله این کارها، برنامه های آموزشی مثل شنا، ماهیگیری و یا شرکت در برنامه های دیگر است که باید به تناسب وضع کودک تدارک دیده شود.

خلاصه اینکه پدر و مادر باید کودکان خود را باری نمایند تا

نقش جنسی خود را بیشتر بپذیرند و با آن سازگاری مطلوب را کسب نمایند.

● تقویت و تثبیت نقش جنسی کودکان

وقتی از جانب کودک نسبت به نقش جنسی خاص خودش بی توجهی صورت می گیرد نباید که والدین بدین امر دامن بزنند. فرضاً پسری که از پوشیدن لباس دخترانه بیشتر خوشش می آید و یا دختری که به بازیهای پسرانه بیشتر علاقه نشان می دهد نباید مورد تشویق قرار گیرد و یا در بین جمع از این گرایشها سخن به میان آید.

گاه دختران در سنین پایین گرایشی به سمت پسر بودن دارند و در پوشیدن لباس پسرانه اصرار می ورزند، ظهور این رفتار عمدتاً ناشی از داشتن برادر، عدم توجه به رفتار و شخصیت دختر در خانواده و بیشتر از روی حس حسادت و رقابت انجام می پذیرد در چنین شرایطی عصبانیت و تند و احياناً تمسخر و استهزا نادرست و نارواست. ملاحظت و مهربانی، رعایت عدالت و تأمین خواسته های دختران در حد متعارف می تواند درمانی برای این رفتارها باشد.

در مورد پسران نیز گاه چنین مسایلی رخ می نماید که باید با همین ظرافت و لطافت با آنها برخورد نمود. گاه شرکت دادن پسر یا دختر در برنامه های خاص همجنسان، بسیار مؤثر و مفید واقع خواهد شد.

اگر خدای نا کرده در مقابل این رفتار عکس العمل نشان دهیم به تشدید رفتار و یا بحرانهای حاد روانی خواهد انجامید. توجه معقول و ارزش گذاری و رعایت عدالت آرامش روانی را به این نوع کودکان باز خواهد گرداند.

● بی نوشتها:

۱ و ۲- فیض کاشانی، ملامحس: المحجة البيضاء فی تهذیب الاحیاء، قم، دفتر

انتشارات اسلامی، ج ۲، ص ۶۴

۳- باک نژاد، رضا: ازدواج در اسلام، ص ۹۶، به نقل از انصاریک انوار الاولاد،

ب ۵ خ ۱